

Pil svetog Marka

Zaštićeno kulturno dobro (<https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-3523v>).

Opis:

S obzirom na tipologiju takve vrste javne sakralne plastike, Pil sv. Marka pripada tipu kamenih stupaca s kubusom. Njegov donji dio čini monolitni stup pri dnu raščlanjen prstenovima te položen na kvadratičnu bazu. U njegovom gornjem dijelu ugrebena je godina kojoj su čitljive znamenke 6 i 4. Prema mišljenju povjesničarke Lelje Dobronić, riječ je o 1645.g. Monolit je zaključen prstenom nad kojim se nastavlja kratki stupač postavljen na kvadratnu bazu. Na njemu se nalazi kocka raščlanjena na sve četiri strane plitkim polukružno završenim nišama. U niši na prednjoj strani uklesano je raspelo rustičnih obilježja s Kristovim tijelom, u bočnim nišama uklesano je INRI i Kristov monogram, a u stražnjoj Marijin. Pil je zaključen vitkim, stožastim krovčićem na čijem je produženom vrhu jabuka koja nosi željezni, tanki križ s trolisno završenim krakovima. Podložni kamen širok je 180 cm, a ukupna visina pila iznosi 380 cm.

Zanimljivosti:

U narodu je stup nazvan Pil svetog Marka, iako nema njegovu figuru. Spominje se u kanonskim vizitacijama krajem 18. stoljeća, a prema narodnoj predaji njegovo se podizanje veže uz provale Turaka koji su harali i hrašćinskim krajem. Prema toj predaji pil je nadograđeni miljokaz kojim su Rimljani označavali svoje ceste na razmacima od 1000 dvostrukih koraka (1 rimska milja=1481 m). Jedan je od dva sačuvana i rijetka primjerka javne sakralne plastike kraja koji svojim jednostavnim, rustikalnim oblikovanjem naglašavaju posebnost kulturnog krajolika zagorskih brega, stopivši se s njima. Drugi je Pil sv. Trojstva u zaseoku Beseki u Vrbovu, a oba se nalaze na dionici rimske ceste koja je od Pyrria (Komin) preko Vrbova i Hrašćine prolazila za Aquae Iasae (Varaždinske Toplice).

Hrašćinska povijesna crtica:

Dvanaestih godina nove ere, pokorivši Iliriju i porobivši Karne i Jase, Rimljani su zakoračili i u hrašćinski kraj. Osnivanjem rimskih provincija, Hrašćina je pripala provinciji Gornjoj Panoniji. Kamenom iz kamenoloma u Ivančici građena je cesta od Pyrrija, današnjeg Komina udaljenog od Hrašćine 7 kilometara, preko Vrbova i hrašćinskog Škednja za Aquae Iasae, današnje Varaždinske Toplice. Hrašćina je bila rimska vojnička utvrda, Castrum de Hrosno. Tu se račvala rimska cesta prema sjeveru u dva smjera: preko Jarka, Greblice, Kraljevca do Budinščine, Zajezde, Belca i dalje za Ptuj, a drugi preko Belca i Batine, Zlatara, Veternice i Lepoglave za Norik iz kojeg je Rimsko Carstvo uvezlo željezo i zlato. Kod Budinščine te je putove presijecala glasovita Via magna kojom se do 13.st. odvijao sav promet preko Zagorja. Sredinom prošlog stoljeća još su bili vidljivi ostaci temelja rimske stražarnice u Koritnjaku i na brijegu Preše (Vrhi) iznad Hrašćine.

Pil je obnavljan zalaganjima Kluba ljubitelja zavičajne baštine Hrašćina od 2018. do 2020.g. kroz projekt Miljokazi – čuvari hrašćinske povijesti, a radove je izvodila restoratorica Marija Reberski iz Zagreba.